

Abonamente:

1 Lună: 10 Lei sau 4 Ruble.
3 Luni: 25 Lei sau 12 Ruble.

Pentru preț și învătător: prețul jumătate.

ROMANIA NOUA

Organ de propagandă pentru unirea politică a tuturor Românilor.

Director: Dr. ONISFOR GHIBU

Iese în fiecare zi de lucru.

Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările.

Prim-Redactor: Dr. Ion Maficu.

PLATA

PENTRU RECLAME
după
INVOLALA

REGACȚIA, Viața Gogel No. 39

ADMINISTRAȚIA

Bul. Alexandru cel Bun, Pașaj
Chişinău.

Libertatea de presă în Basarabia

Rusia n'a fost dintre țările cari să fi înțeles însemnătatea deosebită de mare a presei (gazetăriei) pentru viața culturală, politică și economică a ei. Atât în timp de război, cât și în timp de pace, în Rusia domina cenzura care tăia tot ce nu plăcea celor sus puși.

O astfel de stare a îngenuchiat de sigur cu totul presa. Gazetarii nu mai erau oameni liberi, cari să poată crește mulțimile spre libertate; ei erau niște bieți robi ai unui sistem nenorocit cari, la rândul lor, creșteau și ei spre robie pe cetitorii lor.

Dar în mințile luminate ale Rusiei reacțiunea împotriva acestor stări creștea din an în an. Și când la 1917 a izbucnit revoluția cea mare, printre cele dintâi puncte ale programului ei a fost și libertatea de presă. Știm că acest punct s'a și îndeplinit. Rusia roabă de până ac s'a avântat deodată la cea mai largă libertate de presă. De bună seamă că această libertate i-a făcut un mare rău Rusiei, care era în război, și ea a contribuit în măsură simțită la descompunerea ei totală. Publicarea secretelor de stat și a fel de fel de măsuri militare, agitația împotriva disciplinei, a proprietății și a armatei au adus folos numai Nemților. Așa ceva nu mai era libertate de presă, ci anarhie.

În astfel de împrejurări o cenzură înțeleaptă, care să i aducă la simțul realității pe cei cu creierul înfierbântat, era de dorit. Și ea a și venit.

În ce privește gubernia rusească dintre Prut și Nistru, ea a avut o presă, care, din punctul de vedere al libertății, lăsa mult de dorit.

Dacă am judeca presa basarabeană din punctul de vedere al intereselor moldovenești, ar trebui să spunem că ea nici nu se gândia măcar la așa ceva. Afară de câteva smerite gazete moldovenești, cari făceau propagandă culturală și economică, nimeni nu apăra interesele naționale politice ale poporului băștinaș, — nimeni nu discuta vre-o întrebare de viață a Basarabiei, pentru ca nici să

nu mai pomenim totala lipsă a unui punct de vedere general românesc.

Revoluția a adus și aici o schimbare și mai ales revoluția moldovenească, prin care fosta gubernie rusească devine țară autonomă și apoi neatârnată. La 21 Noiembrie 1917 cu prilejul deschiderii Sfatului Țării, președintele acestuia d. I. Inuleț în răspunsul pe care l-a dat împuternicitului presei basarabene, a declarat că Sfatul Țării își face o deosebire cinste, din apărarea libertății de presă, care nu va mai putea fi stăvilită de aici încolo. Aplauzele zgomete cari au însoțit această declarație, erau o dovadă că făcându-i dată era adăno dorită de public.

De boala rusească n'a scăpat însă nici Basarabia, și de la o vreme, presa de aici a început să plutească și ea în valurile anarhiei. În săptămânile dinaintea intrării armatei române, gazetele rusești din Chişinău scriau în chip de desăvârșire revoluționar. Bine înțeles că în astfel de împrejurări, cenzura era și aici de dorit, în interesul țării. Și ea a și venit și, trebuie să recunoaștem că ea a adus un bine Basarabiei, întrucât i-a făcut să înțeleagă pe cei până aci neînțelegători, că Basarabia e o țară moldovenească, care s'a rupt pentru totdeauna de Rusia, și că presa de aici trebuie să lucreze pentru întărirea noului punct de vedere.

În acest chip cenzura venea să ajute opera națională, și dacă ea intră un anumit moment, a întins coarda mai mult chiar decât trebuia, ea își dă de sigur seama că măsurile de împiedecare se iau pentru asigurarea adevăratei libertăți și pentru împiedecarea anarhiei.

Cenzura înțeleaptă e mai bună decât „libertatea” rusească, dar ea e de nevoie numai până în momentul când gazetații, străini până acum de interesele țării și ale neamului nostru, ajung să înțeleagă adevărata libertate care duce la întărirea țării, iar nu la slăbirea ei.

O. Ghibu.

MĂRĂȘESTII

(In formă populară).

*De ce zarea s'a 'nvoșit
Din Carpați la răsărit,
De ce bubeie cumplit,
Din zori până 'n asfințit,
De ce-s vădul sângelui
Apele Siretului,
Prin văile românești,
Mai dinjos de Mărășești?*

*Nu e voia Domnului,
Ci trufia Neamului
Ce cu hoarde-a năvălit,
Țara ni-n batjocorit
Imbrăcând săle'n fum
Necmeste, ruină, scrum,
Și trei plăviri ne-au calcat
Ca un uragan turbat,
Lăsând jal'e'n urma lor
Și blestemul mânelor;
Iar de-un an s'au potocit
La Moldova s'au oprit
Șacost colț de țara șiant
Acum vrură c'un cuvânt
Să l steargă de pe pământ.*

*Nemților, neam de barbari,
Venetilor nuștiori,
Sleahții de Băgari și Turci
Veden-ăș tuzăbru'n furci,
Zul voștru i sângeros
Nica al nostru nu i milos,
Chiar de iartă Dumneșcu
Nu va iartă neamul meu!*

*...Și la un semn ce s'a dat
Din cătun, din sut în sat
Oaste nouă a 'niat
Din iernat până'n vârat,
Cu plăgeși semănau
Numai arme noi aveau:
În loc de săgeți în pungi,
Puști cu baionete lungi,
Și în loc de buzdujane
Granate la centiroane,
Și 'n loc de scut de vîfel
Aveau căștile de-oțel
Și în locul șorimilor
Ceata — aeroplanelor,
Și 'n locul hutmanilor
Ceata ofșterilor,
Iar glasul buciului
Era glasul tunului
Ce chema la luptă mare
Cu gând crunt de răzbanare.*

*Kaiser, fiară turbată,
Orește fi hoardele 'ndată*

*Și te 'nvoarnă înapoi
Că e vai șamar de voi!*

*... Și puhoiul de păgâni
Zile, două săptămâni,
Se tot isbi de Români,
Luptă grozavă s'a 'nins
De văzduhul s'a aprins,
Gloanțe 'n aer șuerau
Obuzele se spârgeau,
Nori pe vale s'au lăsat
Aburi de sânge 'ncheag,
Iar oamenii se 'ncelețau
Cu cuște se tăiau
Cu dinții se spunecau,
Că unde-un Român intra
Șapte Nemți pe loc cădeau
Și pământul ni-l spurca, —
Din hoitil lor necurat
Motive s'au ridicat —*

*Și unde-un Român lupta
Strămoșii 'n el învia,
Că'n loc să ne fi 'ngropat
Morții noștri i-au sculat,
Că 'n ficcare soldat
Trăia umbra unui erai:
Ștefan, Tepeș ori Mihai;
Și unde Români cădeau
Flori albastre răsăreau,
Din suflul lor căpăd miriau
Așchii se vedeau
Și noaptea 'n văzduh luptau,
Duhuri rele răpuneau;
Ș'unde Neamul a pierit
Numai spini au răsărit
Și din rău suflul lui
Merșea vamă dracului.
Pân' ce țara s'a lăsat
Și cu capu 'nsângerat
În vizuina 'ntrat,
Și deasupra s'a nălțat
Fălăind biritor
Steagul nostru tricolor...*

*— Și'n cronica neamului
Până'n veacul veacului
Cu mândrie — o să celești
Acest nume: Mărășești, —
Mormântul dușmanilor,
Mândria Românilor.*

*Și'n valea Siretului
Când vei trece apa lui
Să ni te 'nchin florilor
Din sângele fraților
Spre unirea tuturor...*

C. R. M.

14 MARTIE

Proclamarea Regatului Român

Înainte cu 37 de ani, Adunările legitime române au proclamat într'un singur glas Regatul Românesc, încununând astfel silințele de veacuri și cele mai vii dorințe ale Românilor.

Luptă d fără încetare cu împotrivirea neimblănzită a vecinilor — căci vecinii noștri, și dela Nord și dela Sud, ca și cei dela Răsărit ne erau dușmani atunci ca și astăzi — poporul românesc și țara românească și-au urmat calea spre ținta supremă a tuturor străduințelor noastre: unirea întreg neamului românesc într'un singur trup.

Înălțarea Principatelor Române Unite — Moldova și Muntenia — la rangul de Regat al României a fost numai un popas. un popas luminos în desfășurarea sorții noastre. Dar n'a fost cel din urmă popas.

Noi trebuie să ne urmăm calea înainte, fără voia noastră, împotriva tuturor opintirilor dușmane, dinăuntru și dinafară, de-a opri cursul firesc al vieții noastre.

PACEA

Tratatul de pace nu s'au sfârșit Sâmbătă, cum se credea, ci a fost prelungit încă cu două zile. Prin urmare și armistițiul a fost prelungit cu două zile.

Tratatul de pace nu se mai urmează la Buftă, ca înainte, ci la București, în palatul dela Cotroceni.

Gândiți-vă la refugiații ardeleni și bucovineni, întorși din Rusia Ei n'au locuință, n'au îmbrăcămintă, n'au mâncare, n'au bani.

Veniți-le în ajutor, căci vă sunt frați. Lista de subscriere la fondul pentru ajutorarea lor este depusă la LIBRARIA NAȚIONALĂ.

INCHINARE JERTFITEI...

— Aliații despre România —

Gazeta franceză „Le Petit Marseillais” din 17 Decembrie 1917, publică acest frumos articol despre România:

Să închinăm steagurile noastre, să închinăm simțămintele și recunoștința și mila și dragostea noastră în fața nobiliei și nenorocitei României. Mai mult de cât oricine avem dreptul acesta, fără romușcări și fără să ne fie rușine, căci, până la capăt, Franța a făcut totul pentru dânsa: Franța rămâne cu desăvârșire nevinovată de soarta ei.

Soarta aceasta este cea mai nedreaptă și mai grozavă din câte s'au putut înțelege; poate chiar să nu fi fost de la cea a Poloniei, soartă mai nenorocită și mai revoltătoare. Belgia și Serbia au îndurat mucerocia: au murit pentru Cînte și Dreptate, după ce s'au bătut cu fiara în luptă dreaptă. Nimic nu poate scădea strălucirea jertfei lor.

Dar Belgia nu avea de ales de cât între luptă nedreaptă sau tăgăduirea suflului ei național. Dânsa nu putea rămâne nepăsătoare fără să se aperse de nelegiuirea prin care îi se fortau porțile. Iar Serbia, care, prin așezarea ei, era marea gardă slavă, se știa pământ de luptă, al nelămuratului război fără de crutare.

România însă putea să rămâne neutră, fără minciună, fără lașitate. Dar a măsurat toate pericolele sale; și le-a arătat cu înțelepciune și deschis: iar când greș-lile dureroase de la început ne-au împiedecat să punem mâna pe Constantinopol, deschizând drum liber între Rusia și noi, România avea cea mai bună apărare de a nu intra în război. Dar a fost chemată stăruitor și a venit.

Încotro? În spre trei trădări îngrozitoare ale acestei Rusii, care o luase să o ducă la moarte, care a luptat alături cu dânsa în 1878 și care o ura pe ascuns în chip neșteles.

Cea dintâi trădare a fost aceea a Tarismului, al căru ministru, Stürmer, a silit armata română să se arunce asupra Austriei, pentru ca apoi să o părăsească, lipsind o de ajutorul trupelor ruse promis pe Dunăre. A venit apoi nenorocirea și năvălirea în Muntenia.

Armata română refăcută de către Franța — ca și armata Sârbă — ajungând puternică și amenințătoare, atacă pe austro-germani. Atunci se văzu trădată a doua oară de către Rusia revoluționară. Ofensiva ei era legată de ofensiva rusă din Galiția. A fost părăsită de turmele de dezertori și a rămas singură în fața dușmanului.

Atunci s'a gândit să troacă în Rusia de mișcări, în Ucraina. Mai credea în prietenia slavilor cari o atrăseseră pentru cauza lor. A treia trădare! Ucraina și-a închis porțile în spatele acestei armate cinstite, nelăsându-i decât puterea de a alege între predare și moarte, după o apărare deznădăjduită.

I-a spus reco: „Nu vă primim. Muriți sub ochii noștri, sau mai bine, predați-vă. Noi numim aceasta frație.”

Atunci, dar numai atunci, ajunsă la cea înălțime a calvarului ei, România — plecată, a îngenuchiat în sudoarea-i de sânge. Și nici atunci! Avea toate priceptele din lume ca să se recunoască învinsă, să ceară pace, să blesteme Rusia și să nu ceară sfatul oricărui aliați cari nu mai puteau să facă nimic pentru dânsa.

Cine ar fi îndrăznit să o batjocorească? Cine n'ar fi iertat pumnul de oameni încercuți și perduți de s'ar fi făcut „frație” când atâtea milioane de ruși o făceau de bună voie? Totuși România a avut mărirea suflutească — fără înfruntare — să ne întrebe, să ne arate rănile sale și să ne spună:

„Am făcut destul, sau vroiti să mor? Dacă aceasta vă este dorința, voi muri.” Nu este în Istorie fapt mai mareț ca acesta.

Nu ajungo ca opinia publică franceză să înțeleagă novia dureroasă ce ia armeele din mână vitezei și cinstitei României. Nu ajungo ca să i păstreze o stimă mare și o inimă recunoscătoare. Ci trebuie ca această scurtă istorie a epopeii române să se înscrie în mîntea copiilor noștri, iar numele României să le fie scump.

Zarea este neagră. Totuși vom învinge fiară și ceia ce este stricat, se va refăce. Cu cât este mai adâncă cădere pentru onoare, cu atât mai mare va fi renașterea în cînte. Voi trăi din nou mai frumoasă, Românie mucerocă! Franța care te-a ajutat să îți porți crucea, te iubește și te admiră. Nădăduște într'ansa mereu, totdeauna!

Camilile Maclair.

Constituția Republicii Moldovenești

Începând cu numărul de față, publicăm Proiectul de Constituție a Republicii naționale moldovenești, înaintat Sfatului Țării de Societatea juridică moldovenească. Suntem încredințați că acest proiect va fi urmărit cu un deosebit interes de toți cetitorii noștri, și că va da prilej la discuții folositoare nu numai în Sfatul Țării, ci și în coloanele gazetei noastre.

